

YATIRIM KURULUŞLARI

BÖLÜM – I

YATIRIM KURULUŞLARININ KURULUŞ VE FAALİYET ESASLARI HAKKINDA TEBLİĞ

Yatırım Kuruluşları Tebliği ile; yatırım hizmetleri ve faaliyetleri ile yan hizmetleri sunacak yatırım kuruluşlarının kuruluşuna, kurucu, ortak ve personeline, faaliyete geçmesine, yükümlülüklerine, merkez dışı örgütlerine, dışarıdan hizmet alımına, faaliyetlerine, faaliyetlerinin durdurulmasına ve teminatlarına ilişkin ilke ve esaslar **düzenlenmiştir.**

Yatırım Kuruluşları: Aracı kurumlar, diğer sermaye piyasası kurumları ve bankalardan oluşan kuruluşlardır.

Aracı Kurum: Sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından belirlenen tüm kriterleri yerine getirmiş, aracılık yetkisi almaya hak kazanmış, sermaye piyasası araçlarının halka arz edilmesinde ve bu araçların alım satımında görev alan kuruluşlardır.

Yatırım Kuruluşu Sayılan Bankalar: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından lisans verilen **Mevduat ve Katılım Bankaları ile Kalkınma ve Yatırım Bankalarıdır.**

ÖNEMLİ: Portföy yönetim şirketleri ve kolektif yatırım kuruluşları yatırım hizmet ve faaliyetinde bulunduğu halde yatırım kuruluşları arasında sayılmamıştır.

Ayrıca şu an düzenlemesi olmayan ancak gelişen şartlara göre yatırım hizmet ve faaliyetinde bulunmak üzere kuruluş ve faaliyet esasları Kurulca belirlenecek olan kuruluşlarda yatırım kuruluşu kapsamına alınmıştır. **Yatırım danışmanlık şirketleri bu duruma örnek verilebilir.**

SORU: Aşağıdakilerden hangisi 6362 sayılı kanunda belirtilen yatırım kuruluşlarından biri değildir?

- A) Katılım bankaları
- B) Mevduat bankaları
- C) Kalkınma ve yatırım bankaları
- D) Aracı kurumlar
- E) Kolektif yatırım kuruluşları

Aracı Kurumların Kuruluşu

Aracı kurumların kuruluşuna Kurulca izin verilebilmesi için;

- a. Anonim ortaklık şeklinde kurulmaları,
- b. Paylarının tamamının nama yazılı olması,
- c. Paylarının nakit karşılığı çıkarılması,
- d. Kuruluş sermayelerinin Kurulun sermaye yeterliliği ile ilgili düzenlemeleri uyarınca geniş yetkili aracı kurumlar için aranan asgari özsermaye tutarının altında olmamak kaydıyla Kurulca belirlenecek tutardan az olmaması,
- e. Esas sözleşmelerinin Kanun ve ilgili düzenlemelerde yer alan hükümlere uygun olması,
- f. Kurucularının Kanunda ve ilgili düzenlemelerde belirtilen şartları haiz olması,
- g. Ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması **gerekmektedir.**

SORU : Aşağıdakilerden hangisi aracı kurumların kuruluş şartları arasında yer almaz?

- A) Paylarının nakit karşılığı çıkarılması
- B) Ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması
- C) Paylarının tamamının nama yazılı olması
- D) Anonim ortaklık şeklinde kurulmaları
- E) Ortaklık yapısının en az 3 gerçek kişiden oluşması

Aracı Kurumların Kurucularına İlişkin Şartlar

Yatırım Kuruluşları Tebliği'nin 6'ncı maddesi uyarınca aracı kurumların kurucu ortaklarının;

- a. Müflis olmaması, konkordato ilân etmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması,
- b. Kanunda yazılı suçlardan kesinleşmiş mahkûmiyetinin bulunmaması,
- c. Ortağı olduğu kuruluşlar hakkında tasfiye kararı verilmemiş olması,
- d. Ödeme güçlüğü içinde bulunan bankerlerin işlemleri hakkında KHK ve eklerine göre kendileri veya ortağı olduğu kuruluşlar hakkında tasfiye kararı verilmemiş olması,
- e. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, bilişim sistemini engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, terörizmin finansmanı, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı veya haksız mal edinme suçlarından mahkûm olmaması,
- f. Gerekli malî güç ve işin gerektirdiği dürüstlük ve itibara sahip bulunması **şarttır**.

Ayrıca aracı kurum kuruluşu ya da pay oranının artması sonucunu veren ortaklık yapısı değişikliği başvurularında ortakların da işlem yasaklı olmaması şartı aranmaktadır.

ÖNEMLİ : Aracı kurumlara, ortakların kuruluş sırasındaki durumlarında bir değişiklik meydana gelmesi durumunda keyfiyeti 3 işgünü içinde Kurula bildirme zorunluluğu getirilmiştir.

Ticaret Unvanı ve İşletme Adı ile Marka Kullanımı

- ✓ Aracı kurumların ticaret unvanlarında yatırım hizmetleri ve faaliyetlerini göstermesi amacıyla "**menkul değerler**" veya "**menkul kıymetler**" ibarelerinden birinin yer alması şarttır.

ÖNEMLİ: Geniş yetkili aracı kurumlar "yatırım menkul değerler" veya "yatırım menkul kıymetler" ibarelerini kullanabilir.

- ✓ Aracı kurumların işletme adı veya marka kullanmak istemeleri halinde Kuruldan izin almaları zorunludur.
- ✓ Aracı kurumların yazılı ve görsel basın-yayın organlarında yer alacak her türlü ilan ve reklamlar ile tüm yazışmalarında işletme adları ile birlikte ticaret unvanlarını kullanmaları şarttır.

- ✓ Aracı kurumların ticaret unvanları, sadece yönetim çoğunluğunun değişmesine yol açacak şekilde pay sahipliğinin değişmesi halinde, pay sahipliğindeki değişmeyi göstermek veya yasal zorunlulukları yerine getirmek amacıyla değiştirilebilir.

Aracı Kurumların Kuruluş ve Faaliyet İzni

Aracı kurumlar kuruluş izni almak üzere esas sözleşmeleri ile birlikte Kurula başvuruda bulunurlar. Aracı kurumların kuruluşuna izin verilmesi faaliyet izni aldıkları anlamına gelmez, aracı kurumların faaliyete geçmek üzere ayrıca Kurula başvuru yapmaları gerekir.

ÖNEMLİ: Kuruluş iznini takiben 6 ay içinde faaliyete geçmek üzere başvuru yapmayan aracı kurumun faaliyet izni alma hakkı düşer. Kurul gerekli olduğu durumlarda bu süreyi 1 yıla kadar artırabilir.

Faaliyet iznine ilişkin Kurula yapılan başvurular tüm eksik bilgi ve belgelerin tamamlanmasını takiben azami **6 ay içerisinde** sonuçlandırılmak zorundadır.

Aracı Kurumların Faaliyete Geçmesi İçin Aranan Şartlar

Aracı kurumların faaliyette bulunmak üzere Kuruldan izin alabilmeleri için aşağıdaki genel şartları sağlamaları gerekir:

- a. Kuruluş şartlarının kaybedilmemiş olması.
- b. Asgari kuruluş sermayesinin nakden ve tamamen ödenmiş olması **(25.472.637 TL)**.
- c. Tercih edilen hizmetler ve faaliyetlere göre Kurulun sermaye yeterliliği düzenlemelerinde öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmesi.
- d. Aracı kurumlar için aranan organizasyon yapısının oluşturulmuş olması.
- e. Çalışacak personele ilişkin Tebliğ’de aranan şartların sağlanması.
- f. Genel müdür ve yardımcılara ilişkin olarak Tebliğ’de aranan şartların sağlanması.
- g. Faaliyetlerin sağlıklı şekilde yürütülmesini teminen gerekli bilgi işlem altyapısının oluşturulmuş olması.
- h. Aracı kurum nezdinde bulunan varlıklara ilişkin sigorta dahil olmak üzere gerekli güvenlik önlemlerinin alınmış olması.
- i. Varsa mevzuatta öngörülen teminatların tesis edilmiş olması.

ÖNEMLİ: Yatırım kuruluşları ayrıca Birliğe üye olmak ve YTM’ ye katılmak zorundadır.

SORU: Aşağıdakilerden hangisi aracı kurumların faaliyete geçmek için aranan genel şartları arasında yer almaz?

- A) Faaliyetlerin sağlıklı şekilde yürütülmesini teminen gerekli bilgi işlem altyapısının oluşturulmuş olması
- B) Çalışacak personele ilişkin gerekli şartların sağlanmış olması
- C) Müdür ve yardımcılarının gerekli şartların sağlanması
- D) Aracı kurumlar için aranan organizasyon yapısının oluşturulmuş olması
- E) Kurucuların müflis olmaması

Aracı Kurumların Organizasyon Yapısı

Yatırım Kuruluşları Tebliği’nin 10. Maddesine göre aracı kurumlara faaliyet izni verilebilmesi için organizasyon yapılarının aşağıdaki şartları taşıması gerekir:

- a. Tercih edilen yatırım hizmet ve faaliyet konularına uygun hizmet birimlerinin kurulmuş, **yeterli mekân ve teknik donanımın sağlanmış** ve mevzuatta öngörülen asgari şartları taşıyan birim yöneticisi ile yeterli sayıda personelin istihdam edilmiş olması,

- b. **Belge, kayıt ve muhasebe işlemlerini yürütecek sorumlu birimin oluşturulmuş olması** ve yeterli sayıda personelin istihdam edilmiş olması,
- c. **Sağlıklı bir yönetim yapısının oluşturulmuş** ve personelin görev tanımlarıyla ilgili yetki ve sorumluluklarının belirlenmiş olması,
- d. İç denetim sistemi ile ilgili düzenlemelerine uygun **iç kontrol, teftiş ve risk yönetim sistemlerinden oluşan iç denetim sistemini içerecek şekilde oluşturulmuş olması,**
- e. Organizasyon yapılarının **çıkarcı çatışmalarını önlenmesini sağlayacak şekilde oluşturulmuş olması gerekir.**

Organizasyon yapısına ilişkin olarak yukarıda yer alan mevzuat hükümleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşmak mümkündür:

1. Her aracı kurumun, yapacağı faaliyetlerden bağımsız olarak **genel müdür atamasını yapmış, muhasebe birimini oluşturmuş ve iç denetim sistemini kurmuş olması gerekir.**
2. Yatırım kuruluşlarının yapacağı faaliyetlere göre gerekli durumlarda **kurumsal finansman, araştırma, türev araçlar, risk yönetimi gibi faaliyetler için lisanslı personel istihdam etmeleri zorunludur.**
3. Sunulacak hizmetlerle ilgili **iş akış prosedürleri, iş süreçleri ve görev tanımlarının oluşturulmuş olması gerekir.**
4. Müşteri varlıklarını ve emir iletim sürecini takip edebilecek, muhasebe işlemlerini kayıt altına alacak, Borsa ve diğer sermaye piyasası kurumların sistemleri ile **uyumlu bir teknolojik altyapıya sahip olmalıdırlar.**
5. Organizasyon yapısının müşteri ile aracı kurum veya aracı kurum personeli ya da müşterilerin kendi aralarında oluşabilecek **çıkarcı çatışmalarını önleyecek şekilde oluşturulmuş olması gerekir.**

Aracı Kurumların Çıkarcı Çatışması Politikası ve Çıkarcı Çatışmasının Önlenmesi

Menfaatlerin çakışması durumu olarak da ifade edilen çıkarcı çatışmasının önlenmesi için yatırım kuruluşunun bu amaç doğrultusunda;

- a. Müşterileri ile olan ilişkilerinde kendisi, ortakları, çalışanları, yöneticileri ve bunlarla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili bulunan kişiler ile müşterileri arasında,
- b. Bir müşterisi ile başka bir müşterisi arasında, **çıkabilecek çıkarcı çatışmalarını önleyecek bir organizasyon yapısı oluşturması ve gerekli idari tedbirleri alması gerekir.**

ÖNEMLİ: Piyasanın işleyişinden kaynaklanan makul nedenlerden dolayı çıkarcı çatışmasının önlenememesi durumunda, yatırım kuruluşunun kendisi ile müşteri arasında ortaya çıkabilecek çıkarcı çatışmalarının içeriği ve nedenleri hakkında, ilgili faaliyet veya hizmeti sunmadan önce müşteriyi bilgilendirmesi gerekir. Bu bildirimin yapıldığına dair ispat yükü yatırım kuruluşuna aittir.

- ✓ Yatırım kuruluşu tarafından yazılı bir biçimde oluşturulan çıkarcı çatışması politikasının yürürlüğe girmesi Yönetim Kurulu kararı ile gerçekleşir.

Yatırım kuruluşu çıkarcı çatışması politikasını oluştururken aşağıda yer alan hususları dikkate alır:

1. Yatırım kuruluşu çıkarcı çatışması politikasını oluştururken büyüklüğünü, organizasyon yapısını, sunduğu yatırım hizmet ve faaliyetleri ile yan hizmetleri dikkate alır.
2. Çıkarcı çatışması politikasının, yatırım kuruluşunun yetkili olduğu her bir yatırım hizmet ve faaliyeti ile yan hizmet için müşterinin çıkarlarına aykırı olabilecek olası durumları, bu durumların önlenmesi için alınabilecek tedbirleri ve çıkarcı çatışmalarının önlenememesi durumunda izlenecek prosedürleri içermesi gerekir.

3. Yatırım kuruluşu çıkar çatışması politikasını oluştururken müşterinin çıkarlarına aykırı olabilecek olası durumları tespit etmek için, kendisi, ortakları, çalışanları, yöneticileri ve bunlarla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili bulunan kişilerin;

- a. Müşteri aleyhine mali kazanç elde edecekleri veya mali kayıptan kurtulacakları,
- b. Müşterinin bir çıkarı olmadığı halde müşteriye sunulan hizmet ve faaliyetten çıkar elde edecekleri,
- c. Bir müşteri ya da müşteri grubunun diğer bir müşteri veya müşteri grubuna tercih edilmesi sonucunda çıkar elde edecekleri,
- d. Müşteriye sunulan hizmet ve faaliyet nedeniyle müşteri dışında kalan başka bir kişiden standart ücret ve komisyon dışında mali kazanç elde edecekleri **durumları asgari kıstas olarak dikkate alır.**

4. Olası çıkar çatışmalarının önlenmesi için kabul edilen tedbirler ile çıkar çatışmalarının önlenemediği durumlarda takip edilecek prosedürlerin aşağıdaki unsurları içermesi gerekir:

- a. Yatırım kuruluşu içinde veya şirketler topluluğunun üyeleri arasında bilgi akışının önlenmesi veya yönetilmesine dair tedbirler,
- b. Yatırım kuruluşunun çıkar çatışmasına konu olan birimleri ile bu birimlerde çalışanların gözetimine dair tedbirler,
- c. Yatırım kuruluşunun çıkar çatışmasına konu olan birimlerinde çalışanların ücretlendirilmesine dair tedbirler,
- d. Yatırım kuruluşu çalışanlarının görev yerlerinin çıkar çatışmasına yol açmayacak şekilde belirlenmesine dair tedbirler.

5. Üçüncü ve dördüncü fıkralarda yer alan hususların asgari olarak aşağıdaki durumlara yönelik olarak tanımlanması gerekir;

- a. Portföy aracılığı faaliyeti kapsamında sunulan hizmet ya da ürünün niteliği gereği müşterinin zarar etmesinin yatırım kuruluşunun kar etmesiyle sonuçlanması,
- b. Müşterilere portföy aracılığı faaliyeti kapsamında hizmet sunarken aynı zamanda yatırım danışmanlığı ve portföy yöneticiliği hizmetlerinin verilmesi (**birimler arasında bilgi akışının engellenmesi**),
- c. Halka arzına aracılık edilen sermaye piyasası araçları için aynı zamanda yatırım danışmanlığı ve portföy yöneticiliği hizmetlerinin verilmesi (**birimler arasında bilgi akışının engellenmesi**),
- d. Halka arza aracılık kapsamında elde edilen ihraççı bilgilerinin gizliliğinin sağlanması (**birimler arasında bilgi akışının engellenmesi**),
- e. Saklama hizmeti kapsamında elde elden müşteri bilgilerinin diğer hizmet birimlerine karşı güvenliğin sağlanması (**birimler arasında bilgi akışının engellenmesi**).

Personele İlişkin Genel Şartlar

- ✓ Aracı kurumda çalışan yönetici, ihtisas personeli, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanının gerekli mali güç şartı hariç olmak üzere kurucu ortaklara ilişkin **aranan şartları taşıması ve işlem yasaklı olmaması gerekir.**
- ✓ Aracı kurumda çalışan yönetici, ihtisas personeli, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanının Kurulun lisanslama ve sicil tutma ile ilgili düzenlemelerinde **aranan mesleki yeterliliklerini gösterir lisans belgesine sahip olması zorunludur.**

ÖNEMLİ: Yönetim kurulu üyeleri hariç olmak üzere yöneticiler, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanı ile araştırma uzmanı, yatırım danışmanı, kurumsal finansman uzmanı ve portföy yöneticisi olarak çalışacakların, mevzuatta aksi belirtilmedikçe **en az 4 yıllık lisans mezunu olması**, müşteri temsilcisi, türev araçlar müşteri temsilcisi, borsa üye temsilcisi, takas ve operasyon sorumlusu ve türev araçlar muhasebe ve operasyon sorumlusu olarak çalışacakların ise **en az 2 yıllık ön lisans eğitimi veren okullardan mezun olmaları gerekir.**

YATIRIM KURULUŞLARI

- ✓ Bankalarda yatırım hizmet ve faaliyetinde bulunmaları durumunda faaliyet konularıyla ilgili hizmet birimlerinde çalışan yönetici ve ihtisas personelinin de yukarıdaki şartları sağlamaları zorunludur.

ARACI KURUM GENEL MÜDÜR VE YARDIMCILARI

- ✓ Aracı kurum genel müdür ve genel müdür yardımcılarının **mali piyasalar veya işletmecilik alanında en az 7 yıllık meslekî deneyime** ve işin gerektirdiği dürüstlük ve itibara sahip olması gerekir.
- ✓ Yatırım Kuruluşları Tebliği uyarınca aracı kurum genel müdürünün **münhasıran yani özellikle bu görev için istihdam edilmiş olması** zorunludur.

Bu çerçevede genel müdür;

- a. Aracı kurumun yönetim veya sermaye ilişkisinde bulunduğu kuruluşlarda,
- b. Bu kuruluşların doğrudan ya da dolaylı olarak yönetim veya sermaye kontrolüne sahip olduğu kuruluşlarda,
- c. Borsalar ve teşkilatlanmış piyasalar, takas ve saklama kuruluşlarında,
- d. Kurulca uygun görülecek diğer finansal kuruluşlarda icrai nitelikte olmamak ve aracı kurumdaki görevini gerçekleştirirken zafiyete düşülmemesi koşuluyla, yönetim kurulu üyeliği gibi görevler alabilir.

ÖNEMLİ: Genel müdürlüğe ve genel müdür yardımcılığına atanacak kişilerin Kurula bildirilmesi şarttır. Bildirimden itibaren 7 iş günü içinde Kurulca olumsuz görüş bildirilmemesi durumunda ilgili kişilerin atamaları yapılabilir ve atamaya ilişkin olarak aracı kurum tarafından 10 iş günü içinde Birliğe bildirim yapılır.

Genel müdür ve yardımcılarını herhangi bir nedenle görevden ayrılırsa görevden ayrılma nedenleri, ilgili aracı kurum ve görevden ayrılan kişiler tarafından ayrı ayrı olmak üzere **3 iş günü içinde** Kurula ve Birliğe bildirilmek zorundadır.

Ayrıca koordinatör, direktör ve benzeri unvanlarla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdüre ve genel müdür yardımcısına denk konumda görev yapan personeller tebliğin genel müdür ve yardımcılarını ile ilişkin hükümlerine tabidir.

SORU: Aşağıdakilerden hangisi aracı kurum genel müdür ve yardımcılarının ilişkin yanlış bir ifadedir?

- A) Aracı kurum genel müdür ve genel müdür yardımcılarının mali piyasalar veya işletmecilik alanında en az 7 yıllık meslekî deneyime sahip olması gerekir.
- B) Yatırım Kuruluşları Tebliği uyarınca aracı kurum genel müdürünün münhasıran bu görev için istihdam edilmiş olması zorunludur.
- C) Genel müdürlüğe ve genel müdür yardımcılığına atanacak kişilerin Kurula bildirilmesi şarttır.
- D) Bildirimden itibaren 7 iş günü içinde Kurulca olumsuz görüş bildirilmemesi durumunda ilgili kişilerin atamaları yapılabilir.
- E) Atamaya ilişkin olarak aracı kurum tarafından 7 iş günü içinde Birliğe bildirim yapılır.

ARACI KURUM YÖNETİM KURULU

- ✓ Aracı kurum Yönetim Kurulu asgari olarak **üç üyeden oluşur** ve Yönetim Kurulu üyelerinin **çoğunluğunun 4 yıllık lisans eğitimi veren okullardan mezun olmaları şarttır**. Aracı kurumun yönetim kurulunda yönetim yetkisinin murahhas üyelere bırakılmak istenmesi halinde, **en az iki üyenin murahhas olarak tayini zorunludur**.
- ✓ Aracı kurum yönetim kurulu üyelerinin, yönetim kurulunun alacağı kararlarda taraf olan kimselerle son iki yılda istihdam, sermaye veya ticari anlamda bir ilişki kurmuş olmaları ya da eş dahil üçüncü dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlığının bulunması durumunda, bu hususları gerekçeleri ile birlikte yönetim kuruluna bildirmeleri ve toplantı tutanağına işlenmesini sağlamaları gerekir.

- ✓ Yönetim kurulu üyeleri Türk Ticaret Kanunundan kaynaklanan müzakereye katılma yasağı, şirketle işlem yapma, şirket borçlanma yasağı ve rekabet yasağı hükümlerine tabidir.

YATIRIM KURULUŞU PERSONELİ

Yatırım kuruluşları tebliğinde personele ilişkin olarak yapılan düzenlemeler aşağıda yer almaktadır:

1. **Aracı Kurum Personeli:** Yöneticiler, ihtisas personeli, müfettişler, iç kontrol elemanları ve risk yönetim elemanlarından oluşmaktadır.
2. **Yöneticiler:** Yönetim kurulu üyeleri, genel müdür ve genel müdür yardımcıları ile ihtisas personelinin görev aldığı birimlerin bağlı bulunduğu tüm kademelerdeki yöneticiler, bu birimlerde yönetici ile ihtisas personeli arasındaki kademelerde görev yapan personel (müdür yardımcısı, yönetmen vb.), şube müdürü ve irtibat bürosu sorumlusundan oluşur.
3. **İhtisas Personeli:** Yöneticilere bağlı olarak çalışan personeldir. İhtisas personeli, müşteri temsilcisi, türev araçlar müşteri temsilcisi, borsa üye temsilcisi, araştırma uzmanı, yatırım danışmanı, kurumsal finansman uzmanı ve portföy yöneticisi, takas ve operasyon sorumlusu ile türev araçlar muhasebe ve operasyon sorumlusundan oluşur.
4. **Müşteri Temsilcisi:** Merkez dışı örgütler, seans salonları ve çağrı merkezleri de dâhil olmak üzere; müşteri emirlerini alan, emirleri ilgili piyasa veya kuruluşlara ileten, müşterilere genel yatırım tavsiyesi veya finansal bilgi sunan, emir alma sürecinde müşteri risklerini ve teminat durumlarını takip eden, müşterileri hesapları hakkında bilgilendiren, müşterilerin nakit alacaklarını değerlendiren, yatırım hizmet ve faaliyetleriyle ilgili pazarlama faaliyetlerini yürüten ve benzeri işlemleri kısmen veya tamamen yerine getiren personeldir. Çağrı merkezlerinde ve banka şubelerinde yatırım fonu katılma payları ile borsalarda ve teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilmiş kamu borçlanma araçlarına ilişkin müşteri emirlerini alarak sisteme aktarmakla ve genel olarak müşteri hesabıyla ilgili bilgilendirme yapmakla sınırlı olarak görev yapan personel **müşteri temsilcisi addolunmaz**.
5. **Araştırma Uzmanı:** Ekonomik ve mali araştırmaların yapılması, iç ve dış piyasalardaki gelişmelerin izlenerek olası etkilerinin değerlendirilmesi, yatırımlara doğru yön verilebilmesine yardımcı olacak bilgilerin hazırlanması, temel ve teknik analiz gibi yöntemlerin kullanılması ve yorumlanması gibi faaliyetleri yürüten personeldir.
6. **Yatırım Danışmanı:** Yetkili kuruluşlarda müşterilere sermaye piyasası araçları ile bunları ihraç eden ortaklık ve kuruluşlar hakkında ve benzeri konularda yönlendirici nitelikte yorum ve yatırım tavsiyelerinde bulunulmasından ve Kurulun yatırım danışmanlığı faaliyetine ilişkin düzenlemelerinde belirtilen faaliyetlerin kısmen veya tamamen yürütülmesinden sorumlu olan personeldir.
7. **Kurumsal Finansman Uzmanı:** Yetkili kuruluşlarda sermaye piyasası araçlarının halka arz edilmesi ile ilgili olarak fiyat tespit raporu hazırlanmasından, ihraççı ve/veya halka arz edenler ile birlikte izahname, ihraç belgesi veya tasarruf sahiplerine satış duyurusu ile varsa satışa ilişkin olarak Kurul onayına sunulan diğer belgelerin hazırlanmasından, ihraç fiyatı, miktarı ile halka arz süreci gibi hususların belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmasından kısmen veya tamamen sorumlu olan personeldir.
8. **Portföy Yöneticisi:** Yetkili kuruluşlarda vekil sıfatıyla, müşterilerin mali durumuna, risk-getiri tercihlerine ve yatırım süresine uygun portföylerin oluşturulması ve yönetilmesi ile Kurulun bireysel portföy yöneticiliği faaliyetine ilişkin düzenlemelerinde belirtilen faaliyetlerin yürütülmesinden kısmen veya tamamen sorumlu olan personeldir.
9. **Takas ve Operasyon Sorumlusu:** Yatırım kuruluşlarında emirlerin gerçekleşmesini takiben sermaye piyasası araçlarına ilişkin netleştirme, takas ve saklama işlemlerini yürütülmesi ve işlemlerin müşteri hesaplarına yansıtılması, günlük bakiye kontrollerinin yapılması, müşteri kimlik bilgilerinin takibi, virmanların gerçekleştirilmesi, müşteri adına teminatların izlenmesi, sermaye artırımları ve kar payı dağıtımlarının takip edilerek müşteriler adına kullanımının sağlanması ve benzeri işlemleri kısmen veya tamamen yerine getiren personeldir.
10. **Müfettiş:** İç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanı, Kurulun ilgili düzenlemeleri uyarınca aracı kurumların iç denetim sisteminden sorumludurlar.

YATIRIM KURULUŞLARI PERSONELİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLER		
UNVAN VE GÖREVLER	GEREKLİ LİSANSLAR	ÇALIŞMA ŞARTI OLARAK ARANAN TECRÜBE KONUSU VE SÜRESİ
Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı	Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzen 3 Lisansı (Kısmi veya Geniş Yetkili Aracı Kurumlar İçin)	Mali piyasalar veya işletmecilik alanında en az 7 yıl tecrübesi olması
Portföy Aracılığı Birimi Yöneticisi	Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzen 3 Lisansı (Birimde türev araç işlemlerinin yürütülecek olması durumunda Türev Araçlar Lisansı olması aranır. Türev araç ve türev araç dışındaki işlemlerin birlikte yapılması halinde sadece Türev Araçlar Lisansı yeterlidir.)	Finans piyasalarında en az 5 yıl tecrübesi olması
Risk Yönetim Elemanı / Risk Yönetim Birimi Yöneticisi	Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzen 3 Lisansı (Birimde türev araç işlemlerinin yürütülecek olması durumunda Türev Araçlar Lisansı olması aranır. Türev araç ve türev araç dışındaki işlemlerin birlikte yapılması halinde sadece Türev Araçlar Lisansı yeterlidir.)	Sermaye piyasaları, banka ve kambiyo alanında en az 3 yıl tecrübesi olması
Portföy Yöneticisi (Bireysel)	Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzen 3 Lisansı (Türev araç işlemlerinin yürütülecek olması durumunda Türev Araçlar Lisansı olması aranır.)	Finans piyasalarında en az 5 yıl tecrübesi olması
Yatırım Danışmanı	Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzen 3 Lisansı	Finans piyasalarında en az 3 yıl tecrübesi olması
Müfettiş/Teftiş Birimi Yöneticisi	Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzen 3 Lisansı	Sermaye piyasaları, muhasebe, vergi, banka ve kambiyo, bilgi sistemleri, işletme analizi, organizasyonu, denetimi veya hukuk konularında en az 3 yıl tecrübesi olması.
İç Kontrol Elemanı (Aracı kurumun faaliyetleri itibarıyla zorunlu ise)	Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzen 2 Lisansı	Sermaye piyasaları, muhasebe, vergi, banka ve kambiyo, bilgi sistemleri, işletme analizi, organizasyonu, denetimi veya hukuk konularında en az 3 yıl tecrübesi olması.

Yatırım Kuruluşu Personeli ile İlgili İlkeler

Yatırım hizmet ve faaliyetleri ile yan hizmetlerin yerine getirilmesi sırasında aracı kurum ve bankalarda çalışan yönetici, ihtisas personeli, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanları ile bankaların yatırım hizmet ve faaliyetleri ile uğraşan personelinin aşağıda yer alan ilkelere uyması zorunludur:

- Mesleki Yeterlilik İlkesi:** Mesleki yeterlilik ön lisans veya lisans düzeyinde ve sonrasındaki eğitim ile mesleki deneyimlerin aracı kurumdaki/bankadaki ilgili görevi yapabilecek düzeyde olmasını ifade eder.
- Mesleki Özen ve Titizlik İlkesi:** Mesleki özen ve titizlik, dikkatli ve basiretli bir personelin aynı koşullar altında ayrıntılara vereceği önemi, **göstereceği dikkat ve gayreti ifade eder.** Gerekli özen ve titizliğin asgari düzeyi, müşteriyle imzalanmış olan çerçeve sözleşmeye, yatırım kuruluşları tebliğine, kurulun yatırım hizmetleri ve faaliyetleri ile yan hizmetlere ilişkin esaslar ile ilgili düzenlemeleri ile aracı kurumun/bankanın iç düzenlemeleri ile belirlediği standartlara tamamen uyulmasıdır.
- Dürüstlük İlkesi:** Dürüstlük ilkesi yatırım hizmet ve faaliyetlerinin sunumu sırasında ortaya çıkabilecek çıkar çatışmalarından uzak kalınması, **dürüstlük ve tarafsızlıklarını etkileyebilecek hiçbir müdahaleye imkan verilmemesi** ve mesleki faaliyetin **dürüst ve tarafsız yürütülmesini** sağlayacak bir anlayış ve davranışlar bütünü içinde hareket edilmesidir.
- Sır Saklama İlkesi:** Bu ilke aracı kurumların/bankaların ve personelinin ve aracı kuruma/bankaya dışarıdan hizmet verilen, işleri dolayısıyla yatırım hizmet ve faaliyetleri kapsamında aracı kurum ve **müşteri hakkında öğrendikleri sırları açıklayamamaları ve bu sırları kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine kullanmamalarıdır.** Kamuyu aydınlatma amacıyla mevzuat gereği yapılan ilan ve duyurular, mevzuat kapsamında yetkili kurumlardan veya şahıslardan alınan resmi belgelere dayalı olmak kaydıyla, idari her türlü inceleme ve soruşturma halleri ile suç oluşturan durumlara ilişkin bilgilerin yetkililere verilmesi sır kapsamında değildir.

YATIRIM KURULUŞLARI FAALİYET İLKE VE ESASLARI

- Genel İlkeler
- Müşteriye Risklerin Bildirilmesi
- Çerçeve Sözleşme İmzalama Yükümlülüğü
- Müşteri Numarası ve Müşteri Hesapları
- Yatırım Kuruluşlarının İnternet Siteleri

a. Genel İlkeler

Yatırım kuruluşlarının;

- Faaliyetlerini müşteri emrini en iyi şekilde gerçekleştirme yükümlülüğü ile özen ve sadakat borcu çerçevesinde yürütmeleri,
- Faaliyetlerinin yürütülmesi için basiretli bir tacir gibi davranmaları, işin gerektirdiği mesleki dikkat ve özeni göstermesi ve bunun için önlem alması
- Faaliyetlerini sürdürmeleri için sahip oldukları kaynakları etkin bir biçimde kullanmaları,
- Müşteriyle olan ilişkilerinde kaydi sistem ve yatırımcıyı korumaya ilişkin diğer düzenlemeler ile müşteriye ilgilendiren tüm konularda yeterli bilgilendirme ve şeffaflığı sağlamaları gerekir.

b. Müşteriye Risklerin Bildirilmesi Yükümlülüğü

Yatırım kuruluşları, **çerçeve sözleşme imzalamadan önce genel müşterilerine** sermaye piyasası araçları ile yatırım hizmet ve faaliyetlerine ilişkin **genel riskleri açıklamak** ve bu amaçla asgari içeriği Kurulca belirlenmiş olan **"Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri Genel Risk Bildirim Formu"** nun bir örneğini vermek, bu formun okunup anlaşıldığına dair yazılı bir beyan almak ve bir örneğini müşteriye vermek **zorundadır.**

Yatırım kuruluşları genel risk bildirimine ek olarak işleme konu sermaye piyasası araçlarının risklerini müşteriye açıklamak ve açıklamaların müşteri tarafından okunup anlaşıldığına dair yazılı beyan almak ve bu açıklamaların bir örneğini müşteriye vermek zorundadır.

Yapılacak açıklamaların asgari olarak aşağıdaki bilgileri içermesi zorunludur:

- a. İşlemlere ilişkin her türlü komisyon, ücret ve vergi tutar veya oranları,
 - b. İlgili sermaye piyasası aracının ikincil piyasasının olup olmadığı,
 - c. İşleme konu sermaye piyasası aracının karşı taraf riski, likidite riski ve piyasa riskini içerecek şekilde risk profili,
 - d. Tezgahüstü türev ürünlerin genel olarak nasıl yapılandırıldığı ve fiyatlandırıldığı,
 - e. Varsa piyasa yapıcısı ve ihraççı,
 - f. Sermaye piyasası araçlarına ilişkin risk takibinin nasıl yapıldığı,
 - g. Ayrıca yurt dışında yapılacak işlemler için;
 1. Paranın yurt dışına nasıl transfer edildiği,
 2. İşlem yapılan borsa ve platformlar,
 3. Sermaye piyasası aracının veya müşteri varlığının nerede saklandığı,
 4. İşlem tezgahüstü piyasalarda yapılıyorsa karşı taraf hakkında bilgi,
 5. İşlem yapılan piyasalarda yatırımcı tazmin sistemi olup olmadığı ve varsa tazminin kapsamı.
- ✓ Yatırım kuruluşunun müşteriye karşı pozisyon aldığı ve müşterinin zarar etmesinin yatırım kuruluşunun kar etmesiyle sonuçlandığı (KASİ gibi) durumlarda, çıkar çatışmasına risk bildirim formunda ayrıca yer verilir.
- ✓ Açıklanan durumlarda değişiklik olması halinde, değişikliğin yatırım kuruluşu tarafından öğrenilmesini takip eden 3 iş günü içerisinde ilgili müşterilere değişiklik hakkında bildirimde bulunması ve müşterinin yazılı beyanının alınması zorunludur.

ÖNEMLİ: Müşterinin yeni bir sermaye piyasası aracında işlem yapacağı durumda işlem yapmaya başlamadan önce ilgili risk bildiriminin yapılmış olması şarttır. Müşteriye yapılacak bildirimler elektronik ortamda da yapılabilir. Müşteriye bu açıklamaların ve gerekli güncellemelerin yapıldığına dair ispat yükü yatırım kuruluşuna aittir.

- ✓ Profesyonel müşterilerin talep etmesi durumunda yukarıda yer alan hususlardan sermaye piyasası araçlarının riskleri konusunda gerekli açıklamaların yapılması zorunludur.
- ✓ Müşteriye bildirilen ücretlerde değişiklik olması durumunda işlemlere ilişkin her türlü komisyon, ücret ve vergi tutar veya oranlarında değişiklik olması halinde de müşteriye yeni durumun elektronik ortamda bildirilmesi yeterlidir. Ancak bu durumda müşteriye gerekli bildirimlerin yapıldığına dair ispat yükü yatırım kuruluşuna aittir.
- c. Çerçeve Sözleşme İmzalama Yükümlülüğü

Yatırım kuruluşları müşterileriyle işlem yapmaya başlamadan önce, sunulacak faaliyet ve hizmete ilişkin yazılı bir sözleşme yapmak zorundadır:

- ✓ Bu sözleşmede yer verilmesi gereken **asgari hususlar Kurulca belirlenir.**
- ✓ Bu sözleşme, yatırım kuruluşuyla müşterisi arasındaki ilişkiyi genel olarak düzenleyen, **başlangıçta bir kez akdedilen ve münferit işlemlerin esasını oluşturan bir çerçeve anlaşmadır.**
- ✓ Her bir sözleşme için belirlenen gerekli asgari unsurlara yer verilmesi şartıyla birden fazla yatırım hizmet ve faaliyetine ilişkin olarak **tek bir çerçeve sözleşme** imzalanabilir.
- ✓ Sözleşmeler **müteselsil sıra numaralı ve en az bir nüsha olarak düzenlenir ve aslına uygun olduğuna ilişkin onaylayanın imzasını ve yatırım kuruluşunun kaşesini ihtiva eden bir suret müşteriye verilir.**
- ✓ Sözleşmenin yatırım kuruluşunda kalan aslının **üzerine müşteri tarafından bir suretinin alındığı ibaresi yazılır ve imzalanır.**

- ✓ **Sözleşmeye taraf olan müşterinin ya da müşterilerin**, devir, birleşme, veraset, müşterek hesaplara yeni hak sahiplerinin dâhil olması ya da mevcutlardan bazılarının ayrılması gibi nedenlerle **değişmesi halinde sözleşmenin yenilenmesi zorunludur.**

d. Müşteri Numarası ve Müşteri Hesapları

- ✓ Sermaye piyasasında yatırımcının korunması ve kurumlara güvenin sağlanması amacıyla yatırımcı varlıkları Takasbank ve MKK nezdinde saklamaya tabi tutulmaktadır. Aracı kurumlar ve bankalar tarafından müşterilerine çerçeve sözleşmesi imzalamadan önce bir müşteri numarası verilmekte, yetkili takas ve saklama kuruluşu ve/veya MKK nezdinde bir müşteri saklama alt hesabı açılmakta ya da açtırılması sağlamakta ve bu sicil numarası ile müşteri numarasının eşleşmesi sağlanmaktadır.
- ✓ Daha önce alınmış bir sicil numarası varsa müşteri numarası ile eşleşmenin sağlanması gerekir. Bu şekilde bir yatırımcının sadece bir sicil numarası olacağı için farklı aracı kurumlarda hesapları olsa dahi, tüm bu hesaplar tek bir sicil numarası ile eşleşeceğinden takas ve saklama kurumu nezdinde tüm varlıklarını tek bir sicil numarası üzerinden görebilmektedir.
- ✓ Aracı kurumlar ve bankalar müşterilerine çerçeve sözleşme imzalamadan önce bir müşteri numarası verirler.

ÖNEMLİ: Bir müşteriye verilmiş olan müşteri ve hesap numarası çerçeve sözleşmesinin sona erme tarihi üzerinden 10 yıl geçmedikçe başka müşteriye verilemez.

- ✓ Müşteri hesap numaraları, yetkili takas ve saklama kuruluşu ve/veya MKK nezdindeki müşteri saklama alt hesabı için de aynen kullanılmaktadır.
- ✓ Yatırım kuruluşları, yetkili takas ve saklama kuruluşu ve/veya MKK da sicil almamış veya sicil ile eşleşmemiş hesaplardan emir kabul edemez. (Kurulun istisna getirme yetkisi bulunmaktadır.)
- ✓ Gerçek kişi müşterilerin isimlerinde, tüzel kişi müşterilerin unvanlarında meydana gelen değişikliklerin, öğrenilmesinin ardından derhal yetkili takas ve saklama kuruluşlarına ve/veya MKK' ya bildirilmesi zorunludur.

e. Yatırım Kuruluşlarının İnternet Siteleri

Yatırım kuruluşlarının internet sitesinde asgari olarak;

1. Hangi tür hizmetleri sunmaya yetkili olduklarına,
2. Varsa lehine faaliyet gösterilen kuruluşu tanıtıcı bilgilere,
3. Yapılan işlemlerin asgari unsur ve risklerine,
4. Alınan kişisel verilerin saklama ve kullanım koşullarına,
5. Emir iletimi, işlemlerin gerçekleştirilmesi ve takas veya tasfiyenin nasıl yapılacağına,
6. Emir gerçekleştirme politikalarına,
7. Herhangi bir müşterinin ihtiyacı ve talebi doğrultusunda müşteri ile bire bir oluşturdukları türev araçlar hariç olmak üzere borsada işlem görmeyen sermaye piyasası araçları için verilen anlık alım satım fiyat tekliflerine,
8. Elektronik ortamda müşteriler tarafından yapılabilecek işlemler ile müşteriye elektronik ortamda yapılacak bildirimlere ilişkin esaslara,
9. Sermaye piyasası araçları, borsa ve piyasa bilgilerine,
10. Profesyonel müşterilerin yararlanamayacakları mevzuat hükümlerine(Profesyonel müşteri; kendi yatırım kararlarını verebilecek ve üstlendiği riskleri değerlendirebilecek tecrübe bilgi ve uzmanlığa sahip müşteriye ifade eder.)
11. Olası risklere karşı hazırlanan 'beklenmedik durum planlarına' uygun olarak müşterilerin acil ve beklenmedik durumlarda kullanabilecekleri iletişim bilgileri ile müşterilerin risklerini azaltacak asgari tedbirlere,
12. Sayfada yer alan bilgilerin genel nitelikte olduğuna ve müşterilerin alım satım kararlarını destekleyebilecek yeterli bilginin sayfada olmayabileceğine,
13. Kullanılan bilgisayar ağı ve şifreleme sisteminin olası risklerine ve güvenliğine,

14. Kullanılan işlem platformunun ve bilgisayar ağının özelliklerine, varsa riskleri ve güvenlik tedbirleri ile platformda meydana gelebilecek risklere karşı kullanılabilecek alternatif iletişim yöntemlerine,
15. Olağanüstü piyasa koşullarının oluşması halinde buna ilişkin açıklamalara,
16. Hangi kuruluşların fiyat sağlayıcı olduğu ve nerede yerleşik olduğu, bu kuruluşlarla doğrudan veya dolaylı olarak pay sahipliği ilişkisi olup olmadığına ilişkin açıklamalara,
17. Reddedilen emirlerin tüm emirlere oranına,
18. Kurulumuzun yatırım hizmetleri ve faaliyetlerine ilişkin düzenlemeleri uyarınca her bir varlık için oluşturulan fiyat ve fark serisinde tespit edilen sapmalara,
19. Müşteri şikayeti sayısı ve söz konusu şikayetlerin müşteri sayısına göre oranına, **yer verilmesi zorunludur.**

Aracı kurumlar kaldıraçlı işlemlerle ilgili olarak **Ocak-Mart, Nisan- Haziran, Temmuz-Eylül, Ekim-Aralık dönemleri esas alınmak suretiyle, karda ve zararda olan hesapların oransal dağılımını, dönemin bitimini takip eden 2 iş günü içinde** internet sitesi üzerinden duyurmakla ve bir sonraki dönem dağılımı ilan edilene kadar muhafaza etmekle yükümlüdür.

Dönem içinde kapatılan hesaplar da dağılım içerisinde dikkate alınır. Yapılacak duyurunun işlemlerin gerçekleştiği ana sayfa üzerinden deki ana işlem menüsünün ilk elemanı/başlığı olarak yer alması **‘zarar olasılığınız’** şeklinde isimlendirilmesi ve hesap açılışı, hesap erişimi gibi başlıkların hemen bu başlığın yanında aynı yazı büyüklüğü ve karakteri ile **yer alması zorunludur.**

Yukarıda yer alan 16-17-18-19. maddelerdeki hususlar da **Ocak-Mart, Nisan-Haziran, Temmuz-Eylül, Ekim-Aralık** dönemleri esas alınmak suretiyle ilan edilir.

Öte yandan 17-18-19. Maddeler ve kaldıraçlı işlemlere ilişkin olarak karda ve zararda olan müşteri hesaplarının oransal dağılımı konusunda yapılacak hesaplama esasları ve duyuruların şekli ile ilgili diğer hususlar **TSPB tarafından belirlenir.**

Bu çerçevede açıklanan unsurlar aracı kurum unvanları ile birlikte **TSPB tarafından** internet sitesinde ilgili dönem itibariyle topluca ilan edilir.

MÜŞTERİ, MÜŞTERİ SINIFLANDIRILMASI VE LİMİTLENDİRİLMESİ(YENİ)

Müşteri: Yatırım hizmet ve faaliyetleri ile yan hizmetler kapsamında yatırım kuruluşları tarafından hizmet sunulan tüm gerçek ve tüzel kişileri ifade eder.

- ✓ Yatırım kuruluşları Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun gereği hesap açmadan önce müşterilerinin kimlik bilgilerini tespit etmek zorundadır ve müşterek hesaplarda kimlik tespiti her bir hak sahibi için ayrı ayrı yapılır.
- ✓ Vekaletname verilmesi şartıyla müşteri hesabında müşteri dışındaki kişilerde işlem yapabilir. Vekilin kimlik bilgileri de zorunludur.
- ✓ Söz konusu bilgilerde **değişiklik olmasının** yatırım kuruluşları tarafından öğrenilmesi durumunda derhal **yetkili takas ve saklama kuruluşuna ve/veya MKK’ya bildirilir.**
- ✓ Yatırım kuruluşlarının, yabancı banka ve aracı kurumlara hesap açmadan önce, bu kurumlardan, hesabına işlem yapılan müşterinin kimlik bilgilerinin verileceğine ilişkin bir taahhütname almaları zorunludur.

Müşteri sınıflandırılmasındaki amaç; bilgi ve tecrübe düzeyleri ile finansal varlıkları yüksek yatırımcıların diğer yatırımcılara göre daha bilgili olduklarından hareketle, bazı uygulamalardan yatırımcıların muaf tutulmasıdır.

- ✓ Yatırım kuruluşları, tüm müşterilerini profesyonel ya da genel müşteri olarak sınıflandırmak, bu sınıflandırmaya uygun olarak hizmet ve faaliyet sunmak ve müşteri sınıflarına uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır.

ÖNEMLİ: Müşteri tabi olduğu sınıflandırmayı etkileyebilecek bir durum ortaya çıktığında söz konusu hususu yatırım kuruluşlarına bildirmekle, yatırım kuruluşu ise müşterinin sınıfını etkileyecek bir durum ortaya çıktığını öğrenmesi halinde mevzuatta öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli işlemleri tesis etmekle yükümlüdür.

- ✓ Müşteri sınıflandırması sürecinde, verilen bilgilerin doğruluğundan ve gerektiğinde güncellenmesinden **müşteri sorumludur.**
- ✓ **Yatırım kuruluşları; müşterilerin, profesyonel müşteri olduğuna ilişkin tevsik edici belgeleri müşteriden talep etmekle** ve kurulun belge ve kayıt ile ilgili düzenlemeleri uyarınca belirlenen süreyle saklamakla yükümlüdür.
- ✓ **Aracı kurumlar müşterileri için, işlem türleri ve sermaye piyasası araçları bazında müşterilerin mali durumu, risk düzeyleri ile teminat durumları dikkate alınarak müşterilere işlem yapma ve/veya pozisyon açma limitleri tahsis eder. Tahsis edilen limitler çerçevesinde müşteriler gruplandırılabilir.**
- ✓ Müşterilerinin işlemlerinin mevzuat ve aracı kurumların risk politikaları kapsamında oluşturdukları limitler çerçevesinde gerçekleştirilmesini sağlar. Limit belirlenmesi ile ilgili olarak kurulun diğer tebliğlerinde belirlenmiş özel şartlara uyulur.

PROFESYONEL MÜŞTERİ VE GENEL MÜŞTERİ

Profesyonel Müşteri: Kendi yatırım kararlarını verebilecek ve üstlendiği riskleri değerlendirebilecek tecrübe, bilgi ve uzmanlığa sahip müşteriye denir. Profesyonel müşteri tanımı kapsamına girmeyen müşteriler **genel müşteri** olarak kabul edilir.

Bir müşterinin profesyonel müşteri olarak dikkate alınabilmesi için aşağıdaki kuruluşlardan biri olması ya da sayılan nitelikleri taşıması gerekir:

- a. Aracı kurumlar, bankalar, portföy yönetim şirketleri, kolektif yatırım kuruluşları, emeklilik yatırım fonları, sigorta şirketleri, ipotek finansman kuruluşları, varlık yönetim şirketleri ile bunlara muadil yurt dışında yerleşik kuruluşlar,
- b. Emekli ve yardım sandıkları,
- c. Kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası kuruluşlar,
- d. Nitelikleri itibarıyla bu kurumlara benzer olduğu Kurulca kabul edilebilecek diğer kuruluşlar,
- e. Aktif toplamının 50.000.000 Türk Lirası, yıllık net hâsılatının 90.000.000 Türk Lirası, öz sermayesinin 5.000.000 Türk Lirasının üzerinde olması kıstaslarından en az ikisini taşıyan kuruluşlar,
- f. Talebe dayalı olarak profesyonel kabul edilen müşteriler.

ÖNEMLİ: Bir müşteri mevzuatta aranan şartları sağladığı ve profesyonel müşteri olarak kabul edilebileceği halde, profesyonel müşteri olarak dikkate alınmak istemediğini yazılı olarak yatırım kuruluşuna ilettiği durumlarda, yatırım kuruluşu bu talebi dikkate almak zorundadır.

SORU: Aşağıdakilerden hangisi profesyonel müşteri değildir?

- A) Sigorta şirketleri
- B) Emeklilik yatırım fonları
- C) Portföy yönetim şirketleri
- D) Emekli ve yardım sandıkları
- E) Aktif toplamının 10.000.000 Türk Lirası, yıllık net hâsılatının 90.000.000 Türk Lirası, öz sermayesinin 5.000.000 Türk Lirasının üzerinde olması kıstaslarından en az ikisini taşıyan kuruluşlar.

TALEBE DAYALI OLARAK PROFESYONEL MÜŞTERİ KABUL EDİLECEK MÜŞTERİLER

Genel müşterilerden aşağıdaki nitelikleri taşıyanlar, yazılı olarak talep etmeleri ve aşağıdaki şartlardan en az ikisini sağladıklarını belgelemeleri durumunda, yatırım kuruluşunun sunabileceği hizmet ve faaliyetlerden profesyonel müşteri sıfatıyla yararlanabilir:

- a. Son 1 yıl içinde 2, her 3 aylık dönemde en az 500.000 Türk Lirası hacminde ve en az 10 adet işlem gerçekleştirmiş olmaları,
- b. Nakit mevduatlarının ve sahip olduğu sermaye piyasası araçlarının da dâhil olduğu finansal varlıkları toplamının 1.000.000 Türk Lirası tutarını aşması,
- c. Finans alanında üst düzey yönetici pozisyonlarından birinde en az 2 yıl görev yapmış olması veya sermaye piyasası alanında en az 5 yıl ihtisas personeli olarak çalışmış olması veya Sermaye Piyasası Faaliyetleri İleri Düzey Lisansı veya Türev Araçlar Lisansına sahip olması durumunda.

ÖNEMLİ: Kurulun düzenlemelerinde yer alan nitelikli yatırımcı tanımı kapsamında yalnızca nakit mevduatlarının ve sahip olduğu sermaye piyasası araçlarının da dâhil olduğu finansal varlıkları toplamının 1.000.000 Türk Lirası tutarını aşanlar talebe dayalı profesyonel müşteri olarak kabul edilir.

- I. İşlem yapılması talep edilen piyasalarda son 1 yıl içinde 2, her 3 aylık dönemde en az 500.000 Türk Lirası hacminde ve en az 10 adet işlem gerçekleştirmiş olmaları
- II. Nakit mevduatlarının ve sahip olduğu sermaye piyasası araçlarının da dâhil olduğu finansal varlıkları toplamının 1.000.000 Türk Lirası tutarını aşması
- III. Finans alanında üst düzey yönetici pozisyonlarından birinde en az 2 yıl görev yapmış olması veya sermaye piyasası alanında en az 5 yıl ihtisas personeli olarak çalışmış olması veya Sermaye Piyasası Faaliyetleri İleri Düzey Lisansı veya Türev Araçlar Lisansına sahip olması
- IV. Aktif toplamının 5.000.000 milyon Türk Lirası olması

SORU: Yukarıdakilerden hangisi/hangileri 6362 sayılı kanunda tanımlanan talebe dayalı profesyonel kabul edilen müşteriye ilişkin esaslar arasında yer almaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) II ve III
- D) Yalnız IV
- E) I, II, III

Profesyonel Müşterilerin Yararlanamayacakları Mevzuat Hükümleri

- a. Yazılı onay alınması kaydıyla saklamadaki varlıklarına ilişkin **mutabakat alınması zorunlu değildir.**
- b. Sözleşme yapılması kaydıyla saklama hesaplarındaki varlıkların bakiyesine ilişkin **aylık bildirim yapılmak zorunda değildir.**
- c. **Uygunluk testi yapılması zorunlu değildir.**
- d. Yerindelik testinde yatırım amaçlarına ilişkin olarak **yatırım süresi ile risk ve getiri tercihleri hakkında bilgilerin alınması yeterlidir.**
- e. Genel risk bildirim formu dışında **ilave risk bildirimleri** talep halinde açıklanır.

UYGUNLUK TESTİ

Uygunluk Testi: Yatırım kuruluşu tarafından pazarlanan ya da müşteri tarafından talep edilen ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla, müşterilerin söz konusu ürün veya hizmetin taşıdığı riskleri anlayabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadıklarının tespit edilmesi amacıyla yapılan testtir.

ÖNEMLİ: Uygunluk testini, portföy yöneticiliği ve yatırım danışmanlığı için yapılan yerindelik testinden ayıran şey; uygunluk testine konu hizmetlerde, yatırım kuruluşu sunucu ve yönlendirici nitelikte hareket etmez ve müşteri tarafından talep edilen bir hizmeti yerine getirir.

ÖNEMLİ: Uygunluk ve yerindelik testlerinin içeriği Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (Birlik) tarafından hazırlanır ve Kurul’ da onaylanır.

Uygunluk ve yerindelik testlerinin içeriklerine Kurulun ve Birliğin web sayfalarından ulaşılabilir.

ÖNEMLİ: Yatırım kuruluşları uygunluk testi kapsamında müşteri için doldurulan formları ve müşterilere yapılan uyarıları 5 yıl süreyle saklamak zorundadırlar.

SORU: Yatırım kuruluşu tarafından pazarlanan ya da müşteri tarafından talep edilen ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla, müşterilerin söz konusu ürün veya hizmetin taşıdığı riskleri anlayabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadıklarının tespit edilmesine ilişkin yapılan test aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yerindelik testi
- B) Uygunluk testi
- C) Stres testi
- D) Varlık testi
- E) Çerçeve sözleşmesi

Uygulama Alanı ve Zorunlu Olmadığı Durumlar

ÖNEMLİ: Yatırım kuruluşları alım satım aracılık ve halka arza aracılık faaliyetleri kapsamında uygunluk testi yapmakla yükümlüdür. Yalnızca genel müşterilere bu testin uygulanması zorunludur. Profesyonel müşteriler için uygunluk testi yapılması zorunluluğu yoktur.

Bazı sermaye piyasası araçları için uygunluk testi yapılmasına gerek yoktur:

- f. Fon Dağıtım Platformu’nda işlem gören yatırım fonları ile para piyasası fonları (likit fonlar) ve kısa vadeli tahvil ve bono fonları,
- g. Hazine müsteşarlığı tarafından ihraç edilmiş borsalarda ve teşkilatlanmış diğer Pazar yerlerinde işlem gören kamu borçlanma araçları,

için uygunluk testi yapılması zorunlu olmayıp bildirimle ilişkin ispat yükü yatırım kuruluşuna aittir.

Bunlar dışında kalan tüm sermaye piyasası araçları için, müşteri ürün veya hizmeti kendi talep etse de uygunluk testi yapılması gerekir.

Uygunluk Testi Uygulama Yöntemleri

Uygunluk ve yerindelik testleri, **ispat yükü yatırım kuruluşuna ait olmak kaydıyla yazılı veya elektronik ortamda yapılabilir.**

Uygunluk ve yerindelik testleri ile bunlara ilişkin uyarı ve bildirimlerin şubeler veya çağrı merkezi üzerinden kayıt tutulan telefonlar aracılığı ile **yapılmasına imkan yoktur.**

Uygunluk Testi Kapsamında Müşteriden Alınacak Bilgiler

Uygunluk testi kapsamında asgari olarak aşağıda yer alan hususlarda bilgi alınır;

- a. Müşterinin yatırım amaçlarına ilişkin olarak; **yatırım süresi ile risk ve getiri tercihleri**
 - b. Müşterinin portföyünde veya hesabında gerçekleştirilecek işlemlere ilişkin riskleri anlayacak bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadığına ilişkin olarak; **müşterinin yaşı ve mesleği, eğitim durumu, geçmişte gerçekleştirdiği sermaye piyasası araçlarına ilişkin işlemlerin türü, niteliği, hacmi, sıklığı.**
- ✓ Uygunluk testinde yatırımcının mali durumuna ilişkin bilgi alınmamaktadır. Geçmiş tecrübesi, bilgi düzeyi ve yatırım tercihleri sorularak kendisine en uygun sermaye piyasası araçları tespit edilmeye çalışılmaktadır.
 - ✓ Yatırım kuruluşlarının müşterilerden bu bilgileri alırken, bilgilerin sunulacak hizmet ve faaliyetlerin kendilerine uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla talep edildiğini müşterilere bildirilmesi gerekmektedir.
 - ✓ Yatırım kuruluşları, müşterilerine söz konusu bilgileri vermemeleri hususunda telkinde bulunamazlar.
 - ✓ Müşterinin uygunluk testi için yatırım kuruluşuna bilgi vermemesi veya eksik ya da güncel olmayan bilgi vermesi halinde, yatırım kuruluşu hangi ürün ya da hizmetlerin müşteriye uygun olduğunun tespit edilmesine imkân bulunmadığı hususunda müşteriye yazılı olarak uyarmalıdır.

Uygunluk Testinin Sonuçları

- ✓ Yatırım kuruluşu uygunluk testi sonucunda herhangi bir ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olmadığı kanaatine varırsa, müşteriye yazılı olarak uyarır.
- ✓ Yatırım kuruluşu ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olmadığı durumda söz konusu ürün ya da hizmete yönelik olarak müşteriye bire bir genel yatırım tavsiyesinde bulunamaz. Çünkü genel yatırım tavsiyesi de yönlendirici nitelikte tavsiye içermektedir.
- ✓ Yatırım kuruluşu tarafından ürün ya da hizmetlerin müşteriye uygun olduğunun tespit edilmesine imkân olmadığında veya ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olmadığına ilişkin uyarıda bulunulmuş olmasına rağmen, müşterinin söz konusu hizmet ya da ürünü almak istemesi durumunda, yatırım kuruluşu müşteriye söz konusu talep yönünde hizmet verip vermemek konusunda serbesttir. Uygunluk testi ile yerindelik testini sonuçları açısından ayıran unsur da budur.
- ✓ Yerindelik testi sonucunda müşteriye uygun olmayan sermaye piyasası araçlarına ilişkin olarak müşteri istese dahi hizmet sunumu yapılamamaktadır.

- ✓ Uygunluk testinde ise alım satım işleminin müşterinin takdirinde olduğu ve hizmet talebinin de müşteriden geldiği dikkate alınarak bilgilendirme yapılmakta müşteri kararında ısrar ederse yatırım kuruluşu da kendi şirket politikalarına göre hizmet verip vermemekte serbest bırakılmaktadır.

Uygunluk ve Yerindelik Testlerinin Yapılmasında Yetkili İmzalar ve Lisanslı Personel

Uygunluk testi için gerekli bilgi ve belgeleri müşteriden temin ederek, testi uygulayacak personel ile müşteriye hesap açacak **personelin Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzey 1 lisans belgesine sahip olması gerekli değildir.**

ÖNEMLİ: Yerindelik testinin en az Sermaye Piyasası Faaliyetleri Düzey 1 lisans belgesine sahip personel tarafından uygulanması gerekir.

Bununla birlikte yerindelik testinin, testi uygulayan personelin test ve sonuçlarına müdahale ve değerlendirmesinin olmayacağı, personelin yalnızca müşteriden alınan açıklama ve yanıtları sisteme gireceği durumlarda, yerindelik testinin uygulanmasını teminen müşteriden gerekli bilgileri alarak sisteme tanımlayan personelde lisans şartının aranmaz.

YATIRIM KURULUŞLARININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yatırım kuruluşlarının şirket olmaktan kaynaklanan yükümlülükleri başlıklar halinde aşağıda yer almaktadır:

1-Ortaklık Yapısı Değişikliklerine İlişkin Yükümlülükler

- ✓ Ortaklık yapısı değişikliğine ilişkin getirilen yükümlülükler sadece aracı kurumlar için geçerlidir.
- ✓ Aracı kurumun iflası veya tedrici tasfiyesi durumunda; sorumlulukları tespit edilmiş olması şartıyla ortağın şahsi iflasının da istendiği dikkate alındığında, aracı kurum ortağı olmak önemli ölçüde risk taşır.

Bu çerçevede yatırım kuruluşları tebliğinde pay devirlerinde aşağıda yer alan düzenlemeler yapılmış olup pay devirlerinde;

- a. Bir gerçek kişi ile eş ve velayeti altındaki çocuklarına, bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları veya yönetim kurulu başkanı, üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı oldukları ortaklıklara,
- b. Kamu tüzel kişileri hariç olmak üzere bir tüzel kişinin veya yukarıda sayılanların, sermayelerinin doğrudan veya dolaylı olarak %25 veya daha fazlasına iştirak ettikleri ortaklıklara,
- c. Kurul tarafından aralarında istihdam ilişkisi, akdi ilişki ya da sair nedenlerle birlikte hareket ettiği belirlenenlere,

ait paylar bir kişiye ait olarak kabul edilmektedir.

A-Genel Olarak Pay Devirlerine İlişkin Olarak

- a. Bir kişinin aracı kurum sermayesinin veya oy haklarının %10'u veya daha fazlasını temsil eden payları edinmek suretiyle aracı kurum ortağı olması veya bir ortağa ait payların aracı kurum sermayesinin veya oy haklarının %10, %20, %33 veya %50'sini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların yukarıdaki oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurulun iznine tabidir.
- b. Aracı kurumda yönetim imtiyazı veren ya da intifa hakkı taşıyan payların devri herhangi bir orana bakılmaksızın Kurul iznine tabidir.

- c. Aracı kurumda pay sahibi bulunan tüzel kişilerin kendilerine ait pay devirleri, bu pay devirlerinin aracı kurumdaki pay sahipliğini doğrudan veya dolaylı olarak %10, %20, %33 veya %50 oranlarında değiştirmesi halinde, ayrıca tüzel kişinin aracı kurumla ilgili olarak yönetim imtiyazına sahip bulunduğu hallerde tüzel kişinin %10, %20, %33 veya %50 oranlarındaki ortaklık yapısı değişiklikleri veya imtiyazlı paylarının devrini içeren ortaklık yapısı değişiklikleri aracı kurumların faaliyet şartları bakımından Kurulun onayına tabidir.

Aracı kurumların %10'undan fazlasına sahip tüzel kişilerin yönetim imtiyazına sahip paylarının devri de aracı kurumların faaliyet şartları bakımından Kurulun onayına tabidir.

Bir örnek ile açıklayalım;

İlk olarak aracı kurum ortağı olan tüzel kişide bir pay devri gerçekleşir ve bu pay devri aracı kurumda %10 ve üzerinde bir değişikliğe neden olursa bu devir faaliyet şartları bakımından Kurul iznine tabidir.

Bir tüzelkişinin aracı kurumda %90 oranına paya sahip olduğu bir örnekte bu tüzel kişi ortaklarından birisi tüzel kişide sahip olduğu %20 payı devrederse bu aracı kurumda %18 (0,9 x 0,2) oranında pay devri anlamına gelecek ve izne tabi olacaktır. Aynı şekilde pay oranına bakılmaksızın bir şekilde aracı kurumu kontrol edecek payların el değiştirmesi de Kurulun iznine tabidir.

- d. Bir kişinin, doğrudan veya dolaylı olarak, aracı kurum sermayesinin veya oy haklarının yukarıdaki oranlara ulaşmayan veya bu oranlar arasında kalan pay devirlerinde ise devri izleyen 10 iş günü içinde Kurula bildirimde bulunulur.
- e. Bankaların ortaklık yapısında doğrudan ya da dolaylı olarak meydana gelen değişiklikler için bankacılık düzenleme ve denetleme kurumunun izninin bulunması durumunda, söz konusu pay devirlerine bağlı olarak aracı kurumun ortaklık yapısında oluşacak dolaylı değişiklik için, bankacılık düzenleme ve denetleme kurumunun iznini izleyen 10 işgünü içinde Kurula bildirimde bulunulur.
- f. Bu düzenlemelere aykırı olarak gerçekleştirilen devirler pay defterine kaydolunmaz ve bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür.

B- Borsada Gerçekleştirilen Pay Devirlerine İlişkin Olarak

- ✓ Payları halka arz edilen aracı kurumların borsada işlem gören payları için de bir kişinin aracı kurum sermayesinin %10'u veya daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait payların aracı kurum sermayesinin %10, %20, %33 veya %50'sini aşması sonucunu veren pay edinimleri, bu paylara bağlı temettü hariç ortaklık haklarının kullanılabilmesi bakımından Kurulun iznine tabidir.
- ✓ Ortaklık yapısı değişikliği başvurusu, payları bu belirtilen oranlara ulaşan gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılır. Söz konusu oranların, aracı kurumların borsa dışından elde edilen payları da dâhil olmak üzere borsada işlem gören payların edinilmesi ile gerçekleşmesi halinde de bu hüküm uygulanır.
- ✓ Payları borsada işlem gören aracı kurumların bir ortağına ait payların yukarıda öngörülen oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirlerinde ise Kurula 10 iş günü içinde bildirimde bulunulur.
- ✓ Bir ortağa ait payların aracı kurum sermayesinin %10'unun altına düşmesi sonucunu verecek pay satışı durumunda, satış yapılmadan önce Kuruldan izin alınması zorunludur.

2-Tescil ve İlan Yükümlülüğü

- Aracı kurumların merkez dışı örgüt açma izinleri ve işletme adı veya marka kullanım izinleri, konuya ilişkin Kurul izninin tebliğini izleyen 10 iş günü içinde ilgili ticaret siciline tescil ettirilir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan olunur.

-Ayrıca yatırım kuruluşlarının her türlü faaliyet izni ile aracı kurumların merkez dışı örgüt açma ve işletme adı veya marka kullanım izinleri, konuya ilişkin Kurul izninin tebliği üzerine yatırım kuruluşunun internet sitesinde ve Kamuyu Aydınlatma Platformunda ilan olunur.

- Faaliyetlerin geçici durdurulması ya da herhangi bir faaliyet izninin iptali halinde keyfiyet, Kurulca tebliği üzerine derhal yatırım kuruluşunun internet sitesinde ve Kamuyu Aydınlatma Platformunda ilan olunur.

- Merkez dışı örgüt faaliyetlerinin Kurul tarafından veya aracı kurumun talebi doğrultusunda geçici olarak durdurulması halinde keyfiyet, Kurulca tebliği üzerine derhal aracı kurumun internet sitesinde ve Kamuyu Aydınlatma Platformunda ilan olunur.

- Merkez dışı örgütün kapatılması halinde ise, ayrıca merkez dışı örgütün tescili Kurulca tebliğini izleyen 10 iş günü içinde ticaret sicilinden terkin edilir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan olunur. İlanlara ve tescile ilişkin yapılan masraflar ilgili yatırım kuruluşuna aittir.

3-Birliğe ve SPL' ye Yapılacak Bildirimler

1. Aracı kurumlar, yönetici, ihtisas personeli, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanının Tebliğ'de aranan şartları taşıdığını tevsik edici belgeler ve ayrıntılı iş tecrübesini gösteren özgeçmişi ile birlikte işe alınmalarını takiben **10 iş günü** içinde SPL 'ye bildirir. Söz konusu personelin görevden ayrılması, unvan ve hizmet biriminin değiştirilmesi ile benzeri her türlü değişiklik de keyfiyeti takip eden **10 iş günü** içinde SPL' ye bildirilir.
2. Aracı kurumlar, yönetici, ihtisas personeli, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanının Tebliğ'de aranan durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde, keyfiyeti **10 iş günü** içinde SPL'ye bildirir.
3. Bankalar, yatırım hizmet ve faaliyetlerini sundukları merkez birimleri ile merkez dışı birimlerini ve bu birimlerde görev yapan yönetici ve ihtisas personeliyle ilgili olarak SPL' ye bildirimde bulunur.
4. Aracı kurumların murahhas üye tayinine ve bunların yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin yönetim kurulu kararları ile bunda yapılan değişiklikler **3 iş günü** içinde Birliğe bildirilir.
5. Aracı kurumlar merkez ve merkez dışı örgütlerinin faaliyet şartlarını ve bunlarda meydana gelen değişiklikleri keyfiyeti izleyen **10 iş günü** içinde Birliğe bildirmek zorundadır.
6. Aracı kurumlar imza yetkililerini gösterir mevcut imza sirkülerlerini ve değişiklik meydana gelmesi halinde güncel imza sirkülerlerini keyfiyeti izleyen **10 iş günü** içinde Birliğe gönderir.
7. Aracı kurumlar, ortakları, personeli, müşterileri ve diğer gerçek ve tüzel kişiler aleyhine açtıkları dava ve takipler ile bunların kendileri aleyhine açtıkları dava ve takipleri ve sonuçlarını öğrendikleri tarihi izleyen **10 iş günü** içinde Birliğe bildirmek zorundadır. Bankalar da yatırım hizmet ve faaliyetleri ile sınırlı olarak bu hükme tabidir.
8. Aracı kurumlar Kurulun bağımsız denetime ilişkin düzenlemeleri kapsamında seçtikleri bağımsız denetim kuruluşu hakkındaki bilgiler ile buna ilişkin değişiklikleri keyfiyeti izleyen **10 iş günü** içinde Birliğe bildirir.
9. Yatırım kuruluşları iletişim bilgileri, internet sitesi adresi, vergi kimlik numarası ve ticaret sicil numarası bilgileri ile bunlarda meydana gelen değişiklikleri keyfiyeti izleyen **10 iş günü** içinde Birliğe bildirir.
10. Mevzuat uyarınca yapılan ilanlara ilişkin gazeteler ilanı izleyen **10 iş günü** içinde Birliğe gönderilir.

SORU: Yatırım Kuruluşları Tebliği'nde yer alan yatırım kuruluşlarının Birliğe ve/veya SPL' ye yapması gereken bildirimlere ilişkin aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?

- A) Aracı kurumlar, yönetici, ihtisas personeli, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanının Tebliğ'de aranan şartları taşıdığını tevsik edici belgeler ve ayrıntılı iş tecrübesini gösteren özgeçmişi ile birlikte işe alınmalarını takiben 10 iş günü içinde SPL 'ye bildirir.
- B) Aracı kurumlar, yönetici, ihtisas personeli, müfettiş, iç kontrol elemanı ve risk yönetim elemanının Tebliğ'de aranan durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde, keyfiyeti 10 iş günü içinde SPL'ye bildirir.
- C) Bankalar, yatırım hizmet ve faaliyetlerini sundukları merkez birimleri ile merkez dışı birimlerini ve bu birimlerde görev yapan yönetici ve ihtisas personeliyle ilgili olarak SPL' ye bildirimde bulunur.

- D) Aracı kurumların Murahhas üye tayinine ve bunların yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin yönetim kurulu kararları ile bunda yapılan değişiklikler 10 iş günü içinde Birliğe bildirilir.
- E) Aracı kurumlar merkez ve merkez dışı örgütlerinin faaliyet şartlarını ve bunlarda meydana gelen değişiklikleri keyfiyeti izleyen 10 işgünü içinde Birliğe bildirmek zorundadır.

4-İzinsiz Sermaye Piyasası Faaliyetlerini Takip ve Bildirim Yükümlülüğü

İzinsiz Sermaye Piyasası Faaliyeti: Kurul'dan faaliyet izni almaksızın sermaye piyasası faaliyetinde bulunulmasıdır.

Yatırım kuruluşu, sermaye piyasası faaliyetleriyle ilgili olarak hesap ilişkisi içine girdiği kişi ve kurumların mevzuatın imkân verdiği haller hariç olmak üzere birden fazla kişi adına veya temsilci sıfatıyla işlemde bulunduklarını öğrenmesi halinde, bu işlemlere ilişkin olarak

- ✓ Her ne adla olursa olsun komisyon tahsil edip etmediklerini,
- ✓ Fiilen portföy yöneticiliği faaliyeti sonucunu doğuracak işlemlerde bulunup bulunmadıklarını,
- ✓ Şube, irtibat bürosu veya aracı kurumlar için öngörölmüş bulunan mekân, teknik donanım, personel ve benzeri organizasyonu sağlayıp sağlamadıklarını,
- ✓ Çerçeve sözleşme, alındı veya ödendi belgesi, müşteri emri formu ve benzeri mahiyette belgeler düzenleyip düzenlemediklerini araştırmakla yükümlüdür.

Yatırım kuruluşları, iş/hesap ilişkisine girdiği kişi ve kurumların izinsiz portföy yöneticiliği, yatırım danışmanlığı, acentelik gibi faaliyette bulunduklarını tespit etmeleri durumunda, bu kişi ve kurumlarla ivedilikle iş ilişkisini bitirip Kurula bildirim yapmakla zorunludur. Aksi durumda bu işlemlerden doğan her türlü hukuki sorumluluk yatırım kuruluşuna aittir.

5-İştirak Sınırları

Bir şirkette %10 veya daha fazla paya sahip olunması, şirketin yönetim kuruluna katılınması, genel kurulda asaleten oy kullanılması veya iktisap edilen payların 1 yıldan uzun sürede elden çıkarılmaması, iştirak amacıyla ortaklık olarak kabul edilmiş ve aşağıda yer alan sınırlamalar getirilmiştir:

- a. Aracı kurumlar, sermaye piyasası kurumları, borsalar, kıymetli maden aracı kurumları, sigorta, bireysel emeklilik, finansal kiralama, faktoring, finansman ve varlık yönetim şirketleri ile Kurulca uygun görülecek diğer finansal kuruluşlara herhangi bir sınıra tabi olmaksızın iştirak edebilirler.
- b. Aracı kurumların yukarıda sayılanlar dışındaki ortaklıklara yapabilecekleri iştirakleri toplamı ise özsermayelerinin %25'ini aşamaz. Geniş yetkili aracı kurumlar için bu sınır %50'dir.
- c. Aracı kurumlar, ödenmiş sermayelerinin %10'undan fazlasına sahip olan ortaklıklara ve yöneticilerinin ayrı ayrı veya birlikte sermayelerinin %25'inden fazlasına sahip oldukları ortaklıklara iştirak edemezler.

6-İlanlar, Duyurular, Reklamlar ve Promosyon Kampanyaları

- ✓ Yatırım kuruluşlarının yatırım hizmet ve faaliyetlerine yönelik olarak her türlü yazılı basın, internet, telefon, radyo, televizyon, sinema gibi iletişim kanalları ile açık hava, basılı materyal gibi her türlü yazılı, görsel ve elektronik iletişim araç ve ortamları ile yapılacak **yayın, ilan, duyuru ve reklamlarda objektif olması gerekir.**

YATIRIM KURULUŞLARI

- ✓ Yatırım kuruluşları, yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgilere dayalı ve müşterilerin tecrübe veya bilgi noksanlıklarını istismar edici yayın, ilan, duyuru ve reklam yapamaz, diğer yazılı ve sözlü açıklamalarda bulunamaz.
- ✓ Yatırım kuruluşlarının yayın, ilan, duyuru ve reklamlarında mevzuatın imkân verdiği haller hariç olmak üzere mutlak getiri ve/veya zarara karşı garanti taahhüdünde bulunmaları mümkün değildir.
- ✓ Reklam ve ilanlarda, yatırım kuruluşunun mali durumuna ilişkin sayısal veriler ile yönetilen “portföy büyüklüğüne”, “müşteri sayısına”, “işlem hacmine” ilişkin veya buna benzer resmi verilerle kanıtlanması mümkün olan ifadeler kullanılabilir, ancak bu yargılara ulaşmayı sağlayabilecek kaynakların da referans gösterilmesi gerekir. Bu tür bilgiler için sadece kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yayınları ile mali alanda meslek örgütü niteliğindeki kuruluşların kaynakları referans olarak gösterilir.
- ✓ Yukarıdaki hususların yanında kaldırıcı işlemlerde yapılacak her türlü yayın, ilan, reklam ve duyuruda, Ocak-Mart, Nisan-Haziran, Temmuz-Eylül, Ekim-Aralık dönemlerine ilişkin aracı kurumların karda ve zararda olan müşteri hesaplarının oransal dağılımına yer verilmesi zorunludur.

Ayrıca kaldırıcı işlemlere ilişkin yayın, ilan, duyuru ve reklamlarda aşağıdaki ifadelere yer verilmesi yasaktır:

- a. Müşterinin her durumda kazanç elde edeceğine veya hiçbir durumda zarar edilmeyeceğine yönelik ifadelere,
- b. Belirli meslek gruplarına veya üniversite öğrencileri, ev hanımları gibi toplumun çeşitli kesimleri kullanılmak suretiyle veya genel olarak müşterilerin ek gelir veya kazanç sağlayacağına ya da mevcut gelirlerini artıracığına yönelik ifadelere,
- c. İşlemlerin garantili veya güvenli olarak veya Kurulun ya da diğer sermaye piyasası kurumlarının güvencesi veya teminatı kapsamında gerçekleştirildiğine ilişkin ifadelere,
- d. İşlemlerin risk taşımadığı, herhangi bir bilgi gerektirmediği veya kısa süreli bir eğitimle işlemler hakkında bilgi sahibi olunabileceğine ve yatırım yapılabilmesine yönelik ifadelere,
- e. Herhangi bir istatistiki veya somut veriye dayanılmaksızın ilgili aracı kurumu öne çıkaracak şekilde haksız rekabet doğuracak ifadelere,
- f. Müşterilerin dini, kültürel veya sosyal içerikli hassasiyetlerine yönelik kullanılan ifadelere,
- g. Belirli bir kur veya parite hedeflerine,
- h. Yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandıracak şekilde kişi veya subjelere yer verilemez.

ARACI KURUMLARIN MERKEZ DIŞI ÖRGÜTLERİ

Aracı kurumların merkez dışı örgütleri; yurt içi ve yurt dışı olmak üzere ikiye ayrılır.

Yurt içi merkez dışı örgütler, şube ve irtibat bürosu şeklindedirler.

ÖNEMLİ: Yatırım Kuruluşları Tebliği ile acentelik şeklinde merkez dışı örgüt yapılanması kaldırılmıştır.

Yurt dışındaki merkez dışı örgütler ise, yine şube ve irtibat bürosu şeklinde olabilir veya herhangi bir kurumsal yapı oluşturmadan yetkili bir yabancı kuruluş ile sözleşme yapmak suretiyle de yurt dışı piyasalarda faaliyette bulunulabilir.

Aracı kurumların şube veya irtibat bürolarının yapacağı iş ve işlemlerden kaynaklanan her türlü hukuki ve cezai sorumluluk aracı kuruma aittir.

SORU: Yatırım kuruluşlarının kuruluş ve faaliyet esasları hakkında tebliğ uyarınca aracı kurumların yurt içi merkez dışı örgütleri nelerden oluşur?

- A) Şube ve ofisler
- B) Şube ve temsilcilikler
- C) Şube, acente ve irtibat büroları
- D) Şubeler
- E) Şube ve irtibat büroları

1. Aracı Kurum Şubeleri

Aracı Kurum Şubeleri: Aracı kurumun yetkili oldukları tüm faaliyetleri gerçekleştirme, nakit tahsil ve tediye işlemleri yapma yetkisine sahip merkezi dışı örgüttür.

Aracı kurumların şube açmaları için;

- a. Hizmetin gerektirdiği yeterli mekân ve teknik donanımın sağlanmış, iş yerinin amaca uygun olarak tefriş edilmiş olması,
- b. Faaliyet konularına ve şubenin ihtiyacına uygun sağlıklı bir yönetimin, merkez ile irtibatlı ve Kurulun düzenlemelerine uygun muhasebe sistemi ile kayıt ve belge düzeninin, süratli bir iş akışı ve iletişimin kurulmuş, şube uhdesinde bulunacak varlıklara ilişkin sigorta dahil olmak üzere gerekli güvenlik önlemlerinin alınmış bulunması,
- c. Mevzuatta aranan nitelikleri haiz bir şube müdürü ile şubenin ihtiyacına göre yeterli sayıda ihtisas personelinin istihdam edilmiş **olması şarttır.**

Aracı kurumların şubelerini nakletmesi halinde de şube açmaları için aranan şartlar aranır ve eski şubeye ilişkin tescil terkin edilerek yeni şube tescil ve ilan ettirilir.

2. Aracı Kurum İrtibat Büroları

İrtibat Büroları: Aracı kurumu ve aracı kurumun yetkili olduğu yatırım hizmet ve faaliyetlerinin tanıtımını yapmak amacıyla aracı kurumu temsil etmekle görevli hizmet birimleridir.

İrtibat büroları sadece müşteri emirlerini aracı kuruma iletebilir. Aracı kurumların irtibat bürosu açmaları için;

- a. Hizmetin gerektirdiği mekân ve teknik donanımın sağlanmış, işyerinin amaca uygun olarak tefriş edilmiş olması,
- b. **En az 2 yıllık ön lisans eğitimi veren okullardan mezun** bir büro sorumlusu ile büronun ihtiyacına göre yeterli sayıda ihtisas personelinin istihdam edilmiş olması şarttır. Aracı kurumların irtibat bürolarını nakletmesi halinde irtibat bürosu açmaları için aranan şartlar aranır.

Aracı Kurumların Yurt Dışındaki Faaliyetleri

Aracı kurumlar Kuruldan izin almak şartıyla yurt dışında şube veya irtibat bürosu açmak suretiyle faaliyet gösterebilir. Aracı kurumun yurt dışında merkez dışı örgüt açabilmesi için Kurul tarafından aşağıdaki şartlar aranır:

- a. Merkez dışı örgütün organizasyon yapısı ile yapılması planlanan faaliyetleri içerecek şekilde fizibilite etüdü,
- b. Merkez dışı örgütte görev alacak personeli tanıtıcı bilgiler ile bu kişiler hakkında ilgili ülkenin yetkili otoritesi tarafından uygulanmış herhangi bir idari, hukuki ya da cezai müeyyidenin bulunup bulunmadığına ve söz konusu müeyyidenin niteliğine dair bilgi,

YATIRIM KURULUŞLARI

- c. Merkez dışı örgüt açılacak ülkede ilave şartların aranması durumunda, buna ilişkin bilgi ve belgeler.
- ✓ Aracı kurumların yurt dışında merkez dışı örgüt kurmak için yaptıkları başvurular ilgili ülkenin yetkili otoritesi ile Kurul arasında yeterli bilgi akışı ve ülke mevzuatları arasında uyum olup olmadığı dikkate alınarak sonuçlandırılır.
- ✓ Aracı kurumun yurt dışındaki faaliyetleri süresince kendisine veya personeline ilişkin olarak ilgili ülkenin yetkili otoritesi tarafından herhangi bir idari, hukuki ya da cezai yaptırım uygulanması halinde, durum öğrenilir öğrenilmez Kurula yazılı olarak bilgi verilir.
- ✓ **Yurtdışında Emir Aracılığı:** Yurtdışında yerleşik kuruluşlar, emir aracısı sıfatıyla müşteri menkul kıymet ve nakitlerine ulaşma yetkisi olmaksızın kendi müşterilerini, Türkiye’de işlem yapmak üzere ülkemizde yerleşik aracı kurumlara yönlendirebileceklerdir.
- ✓ **Yurtdışında İşlem Aracılığı:** Bu durumda da yurtdışında yerleşik yatırım kuruluşu kendi adına müşteri hesabına ülkemizde yerleşik aracı kurumlara emir iletebilecektir.

YATIRIM KURULUŞLARININ YAPAMAYACAKLARI İŞ VE İŞLEMLER

- a. Hiçbir sınaî ve zirai faaliyette bulunamaz.
- b. Mevzuatın imkân verdiği haller hariç olmak üzere sermaye piyasası araçları dışında kendi mali taahhütlerini içeren evrak çıkaramaz. (Mevzuat uyarınca portföy aracılığı yetkisine sahip aracı kurumlar tezgahüstü türev işlemler yapabilirler, maddede sermaye piyasası araçları çıkarabilecekleri belirtilmiştir.)
- c. Ticari amaçlı gayrimenkul alım satımında bulunamaz.
- d. Mevzuatın imkân verdiği haller hariç olmak üzere ödünç para verme işlemleri yapamaz. (Sermaye piyasası araçlarında kredili işlemlerde bulunabilirler)
- e. Mevduat veya katılım fonu toplayamaz, mevduat veya katılım fonu toplama sonucunu verebilecek iş ve işlemler yapamaz.
- f. Mevzuatın imkân verdiği haller hariç olmak üzere sermaye piyasası araçlarının, belli bir getiri sağlayacağı yönünde herhangi bir yazılı veya sözlü taahhütte bulunamaz. (Bireysel portföy yöneticiliği sırasında geçmiş getiri verilerini kullanabilirler, genel yatırım tavsiyesi ve yatırım danışmanlığı sürecinde istatistiki bilgiler verebilirler. Burada önemli olan husus geçmiş verileri kullanmak değil, geleceğe ilişkin beklentileri, kesin olacak şekilde yatırımcıya sunmamaktır.)
- g. Müşteriye ait sermaye piyasası araçları ve nakit üzerinde hak ve yetkileri olmaksızın kendileri veya üçüncü şahıslar lehine herhangi bir tasarrufta bulunamaz.
- h. Çalışanlarının ve müşterilerinin olağan müşteri-aracı kurum ilişkisi dışındaki imkânlardan yararlanmak suretiyle kendi nam ve hesaplarına işlem yapmalarına olanak sağlayamaz.
- i. Müsaade edilen haller hariç olmak üzere, ihraç ettikleri payları kendi nam ve hesaplarına alıp satamaz.
- j. Fiktif hesap açamaz, işlemlerini kayıt dışı bırakamaz ve gerçek mahiyetine uygun düşmeyen kayıtlar tesis edemez.
- k. Portföy yöneticiliği faaliyeti saklı kalmak üzere, yöneticileri ve merkez dışı örgütleri dâhil tüm çalışanları aracılığıyla müşterilerinden sermaye piyasası aracı alım satım emri verme, ordino ve diğer belgeleri imzalama, nakit ve sermaye piyasası aracı yatırma ve çekme, virman işlemi yapma gibi geniş yetkiler içeren vekâletname alarak veya bu sonucu doğuracak şekilde ya da müşterinin bu yöndeki sözlü yetkisine istinaden müşteri adına veya hesabına işlem yapamaz.

- l. Müşterilerin hak ve yararlarını zedeleyici işlemlerde bulunamaz, iyi niyet kurallarına aykırı hareket edemez, piyasa hakkındaki bilgisizlik ya da tecrübesizliklerinden yararlanıp müşterilerin alım-satım kararlarını etkileyerek kendi lehlerine kazanç sağlayamaz.
- m. Herhangi bir şekilde gelirlerini artırmak amacıyla müşteriye tanınan limitleri aşmak da dâhil müşterilerin gereksiz ve/veya aşırı miktarda alım-satım yapmalarına ortam hazırlayamaz, müşterilerin işlemleri nedeniyle ortaya çıkan zararların telafi edilmesi, işlem yapması veya belirli bir gruba dahil edilmesi amacıyla müşterilere kaynak sağlayamaz, bu amaçla müşterileri yönlendiremez ve müşteri talimatı olmaksızın müşteri hesabına işlem yapamaz.
- n. Bir malî yılda özsermayelerinin binde beşini aşacak miktarda bağış yapamaz.

BÖLÜM- I

ÇALIŞMA SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi 6362 sayılı kanunda belirtilen yatırım kuruluşlarından biri değildir?

- A) Katılım bankaları
- B) Mevduat bankaları
- C) Kalkınma ve yatırım bankaları
- D) Aracı kurumlar
- E) Kolektif yatırım kuruluşları

2. Aşağıdakilerden hangisi aracı kurumların kuruluş şartları arasında yer almaz?

- A) Paylarının nakit karşılığı çıkarılması
- B) Ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması
- C) Paylarının tamamının nama yazılı olması
- D) Anonim ortaklık şeklinde kurulmaları
- E) Ortaklık yapısının en az 5 gerçek kişiden oluşması

3. Aşağıdakilerden hangisi aracı kurumların faaliyete geçmek için aranan genel şartları arasında yer almaz?

- A) Faaliyetlerin sağlıklı şekilde yürütülmesini teminen gerekli bilgi işlem altyapısının oluşturulmuş olması
- B) Çalışacak personele ilişkin gerekli şartların sağlanmış olması
- C) Müdür ve yardımcılarının gerekli şartların sağlanması
- D) Aracı kurumlar için aranan organizasyon yapısının oluşturulmuş olması
- E) Konkordato ilan etmemiş olması

4. Aşağıdakilerden hangisi yatırım kuruluşlarının yapamayacakları işlemler arasında yer almaz?

- A) Mevduat veya katılım fonu toplayamaz.
- B) Ticari amaçlı gayrimenkul alım satımında bulunamaz.
- C) İhraç ettikleri payları müşterileri nam ve hesaplarına alıp satamaz.
- D) Bir mali yılda özsermayelerinin binde beşini aşacak miktarda bağış yapamaz.
- E) Sermaye piyasası araçlarının belli bir getiri sağlayacağı yönünde herhangi bir yazılı veya sözlü taahhütte bulunamaz.

5. Aşağıdakilerden hangisi yatırım kuruluşlarının kuruluş ve faaliyet esasları hakkında tebliğde yer alan personele yönelik ilkelerden biri değildir?

- A) Mesleki yeterlilik ilkesi
- B) Mesleki özen ve titizlik ilkesi
- C) Sır saklama ilkesi
- D) Dürüstlük ilkesi
- E) Mesleki etik ilkesi